

תורת בטחון – חנוכה

נר א'

סגולה מאת הרמב"ן לומר ויהי נועם – ובענין במה נצחו החשמונאים המלחמה

הנה יש סגולה הובא בשם הרמב"ן, בסידור רבי שבתי ז"ל: "סגולה מהרמב"ן יאמר ויהי נועם וכו' כל תיבה זו פעמים אחר הדלקת נרות וטוב מאוד (ג"ב ובשם מורי ריב"ש נר"ו לאמר ז"פ ויהי נועם יושב בסתר כפשוטו והיה נוהג לומר ג"כ בימים נוראים, ובכל עת צרה שלא תבא ויכוין ב' נונים), "עכ"ל. [ויש אחרונים שכתבו שזהו סגולה לשמירה לכל השנה].

ולבאר הסגולה, הנה מבואר בדברי חז"ל, דעיקר נצחונם של החשמונאים במלחמתם עם היונים היה משום שהיה להם מדת הבטחון בהשי"ת. דהנה, המגן אברהם (סי' רצ"ה) כתב דכשאומרים במוצ"ש ויהי נועם כופלין פסוק אורך ימים וגו'. והביא מהתשב"ץ (סי' רס"א) שהטעם לזה דבהכי יש שם מגיין תיבות כמנין "כהנים" לפי שהכהנים חשמונאי ובניו כשהלכו למלחמה על יוונים שבימיהם, אמרו ויהי נועם, וכפלו אורך ימים, ונצחו על ידי כך, "עכת"ד. והביאור בזה הוא כנ"ל, דמזמור זה הוא "שיר של פגעים", שכל המזמור איירי על מי שתולה בטחונו בהקב"ה, שהקב"ה מחסה לו ושומרו מכל דבר רע שבעולם. ועמדו במלחמה י"ב בני חשמונאי ואלעזר כנגד כמה רבבות, ועל פי דרך הטבע אין שום צד בעולם לומר די"ג אנשים ינצחו כמה רבבות [כמו דאמרינן בעל הניסים "מסרת גבורים ביד חלשים, רבים ביד מעטים וגו'"]. וע"כ לא היה להם צד לנצח המלחמה משום כחם ועוצם ידם, שהרי לא היו להם היכולת בדרך הטבע לנצח המלחמה. רק הלכו בבטחון גמור בהקב"ה שינצחו המלחמה. וע"כ אמרו "ויהי נועם" כדי לעורר עצמם להיות בוטחים בה' באמת, וע"י זה זכו לישועה גדולה, ונצחו המלחמה!

וכן איתא בדברי המדרש (הובא בסידור הרוקח) ז"ל, "א"ר שמעון בן יוחי אלו יוונים שעשו מלחמה עם חשמונאי אמרו בת היתה לו למתתיה בן יוחנן כהן גדול שאין כיופיה בעולם ומקודשת היא לבנו של חשמונאי בא אחד מן היוונים תפשה בבלוריתה והציע ספר תורה ובקש לבא עליה בפני ארוסה והיו ישראל מצפים להרי מזרח אולי יבא להם גיים של פרסיים אמר לו חשמונאי למתתיה כהן גדול ולא כתיב: "ארור הגבר אשר יבטה באדם". וכתב: "ברוך הגבר אשר יבטה בה". אמר לו יפה אתה אומר, אני וגו' בניי ואתה זו' בניך הרי י"ב כנגד י"ב שבטים מובטח אני בהקב"ה שיעשה לנו נס מיד תפש אלעזר הסייף וחתך את ראשו של היווני והרג מגבוריהם חללים עד מאד וכו', הרי לפי שבטחו בה' עמד להם בעת צרתם", ע"כ. ומבואר בדברי המדרש דהחשמונאים נצחו המלחמה אך ורק בזכות הבטחון בהשי"ת. שהיו בטוחים בהשי"ת שיעשה להם נס. ומתוך בטחון זה זכו לישועה גדולה ונצחו המלחמה.

וא"כ מובן היטב הסגולה מהרמב"ן דכל המזמור של יושב בסתר עליון איירי במי שתולה בטחונו בהקב"ה שיציל אותו, הקב"ה הוא מחסה לו, ומגין עליו מכל דבר רע שבעולם. וא"כ לא די באמירה בעלמא, רק צריך האדם לשים את הפסוקים בלבו, וע"כ לא די באמירה רק פעם אחת, אלא צריך זו' פעמים, דרך ע"י כמה פעמים, הדברים נקבעים בלבו לכל השנה. וכשיקנה מדת הבטחון בהשי"ת, בודאי הקב"ה שומרו בכל השנה כולה, ואין שום רעה שולטת בו. כמו שמבואר בכמה מקומות שהבוטח בה' אין שום רעה יכול לשלוט בו, ונעתיק כאן דברי הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ג, פרק נא) ז"ל, "והאיש השלם בהשגתו אשר לא יסור שכלו מהשם תמיד, תהיה ההשגחה בו תמיד, והאיש שלם ההשגה אשר תפנה מחשבתו מהשם קצת עתים, תהיה ההשגחה בו בעת חשבו בהשם לבד, ותסור ההשגחה ממנו בעת עסקו, ולא תסור ממנו אז כסורה ממי שלא ישכיל כלל, אבל תמעט ההשגחה ההיא, אחר שאין לאיש ההוא השלם בהשגתו בעת עסקו שכל בפעל וכו', ועם הפנות מחשבת האדם והשיגו הש"י בדרכים האמתיים ושמתו במה שהשיג, אי אפשר שיקרה אז לאיש ההוא מין ממיני הרעות, כי הוא עם השם והשם עמו, אבל בהסיב מחשבתו מהשם, אשר הוא אז נבדל מהשם, השם נבדל ממנו, והוא אז מזומן לכל רע שאפשר שימצאהו", עכ"ל.